

Hoge bietenprijs

“Marktordening een must”

Nieuwe Betacalregeling

In dit nummer

Luc van Driessen,
kringvoorzitter Zeeland

Uitstekend resultaat 2012	4
2012 goed bietenjaar	6
"Marktordening een must"	8
Inzet resistenties neemt toe	10

Compost en kalk: een stimulans voor de gezondheid van bieten	12
Maak de juiste keuze bij de bestrijding van aaltjes	14
De basis voor een goede start	15
Vraag en aanbod	16
Kort Nieuws	16

Colofon

Cosun Magazine is een uitgave van
Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. voor leden van Cosun

Redactieraad

Jan Willem van Roessel, *hoofredacteur*
Ton Schönwetter, *eindredactie*
Pieter Brooijmans
Kees Geschiere
Dirk Jan Kemp Hakkert
Gert Sikken

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Suiker Unie, IRS en Camille Schelstraete

Vormgeving en druk

NPN drukkers, Breda

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2013

Contact

Cosun hoofdkantoor/secretariaat raad van beheer

Postbus 3411, 4800 MG Breda
secretariaat.rvb@cosun.com 076 - 530 33 07
www.cosun.nl/agrarisch F: 076 - 530 33 00

Suiker Unie secretariaat agrarische dienst

Postbus 100, 4750 AC Oud Gastel
agrarischedienst@suikerunie.com 0165 - 52 52 52
www.suikerunie.nl/agrarisch F: 0165 - 52 50 25

Bietenadministratie, Unitip en suikersysteem

Hans van Hassel 0165 - 52 52 70
John Ernest 0165 - 52 52 74
Annemarie Laanen 0165 - 52 52 72

Financiële administratie

Marc Augustijn 0165 - 52 51 23

Teeltzaken

Sjaak Kolff 0165 - 52 52 65

Management agrarische zaken

Rik Gengler 050 - 556 14 22 (gebied Noord)
Arno Huijsmans 0165 - 52 52 67 (gebied Zuid)
Pieter Brooijmans 0165 - 52 52 78 (centrale agrarische dienst)

Agrarische dienst in de regio's

Gebied Noord

Noord-Holland en Holland midden 06 - 513 675 64 Robert Verberg
Oostelijk en Zuidelijk Flevoland 06 - 512 448 30 Peter Koopmans
Noordoostpolder 06 - 537 252 31 Kees Geschiere
Groningen west en noord en Friesland 06 - 533 426 19 Alex Kroon
Groningen noordoost en -oost 06 - 539 633 67 Peter Roelfsema
Drenthe noord, -midden en -west, Friesland zand 06 - 533 081 61 Harry Visser
Drenthe oost en -zuidoost 06 - 539 128 13 Wim Schrijvers
Drenthe zuid, Overijssel, Gelderland noord en midden 06 - 222 046 49 Jan Albert te Velde

Gebied Zuid

West Zeeuws-Vlaanderen 06 - 515 053 71 Jurgen Michielsen
Oost Zeeuws-Vlaanderen en Zuid Beveland 06 - 515 452 73 René van den Eijnden
Walcheren, Noord-Beveland, Schouwen Duiveland en Goeree Overflakkee 06 - 203 698 34 Ynego Brouwers
West-Brabant en Tholen 06 - 223 962 39 Teun Kleinjan
Midden-Brabant, Betuwe, Utrecht en Veluwe 06 - 223 715 15 Johan Mol
Zuid-Hollandse Eilanden en Zuid-Holland vast 06 - 535 209 87 Erik Roelfsema

CSV COVAS

Gelderland-Zuid, Oost-Brabant en Limburg 0493 - 34 89 89

Strategie betaalt zich uit

We kunnen 2012 afsluiten met een schitterend financieel resultaat. Voor ons als telers in saldo per hectare (€ 4.870 tegenover € 4.040 in 2011) en voor de coöperatie in netto resultaat (€ 137 miljoen nu, in 2011: € 115 miljoen). Voor beide geldt: het hoogste resultaat ooit. Boven het persbericht hebben we gezet: Strategie van Cosun betaalt zich uit. De kop geeft goed aan dat de zeer goede resultaten niet door toevallige omstandigheden zijn bereikt. Ze zijn mede het gevolg van jarenlange aanpassingen in beleid. Er zijn keuzes gemaakt die niet altijd even gemakkelijk waren, zoals de fabriekssluitingen. Er is geïnvesteerd in capaciteit, flexibiliteit en energiebesparing en verbetering van het positiemanagement voor de grondstofvoorziening. Kortom, in een hele reeks van kleine en grote veranderingen bij alle bedrijven van Cosun. Ze hebben allemaal bijgedragen aan het goede resultaat. De hoge suikerprijzen gaven daar nog een extra impuls aan.

Jos van Campen

Van de voorzitter

Toen in 2006 de hervorming van de Europese suikermarktordening werd ingezet, waren we ervan overtuigd dat de beste tijd van suikerbieten achter ons lag. Die gedachte heeft een positieve uitwerking gehad op de bereidheid door te pakken in aanpassing en verandering. Drie van de vijf fabrieken zijn gesloten. We gingen daarin verder dan de rest van de EU-landen, al hoewel ook daar fors is gereorganiseerd. In totaal zijn in de EU tachtig van de 180 fabrieken gesloten.

De sluiting van fabrieken bij ons ging gepaard met een verlenging van de campagne naar 130 dagen. De vergroting van de capaciteit per fabriek geeft enerzijds meer risico, maar ook een enorme efficiëntieverbetering. Daarnaast is de verhoging van de opbrengst per hectare spectaculair. In zes jaar is het vijfjarig gemiddelde met 25% gestegen. Bij geen enkel ander gewas is dat in de afgelopen vijftig jaar gerealiseerd. Al met al een schitterend resultaat, waar we samen in de keten aan gewerkt hebben.

De suikerprijzen op de Europese markt zullen het komend jaar wel weer zakken. We zijn afhankelijker van de wereldmarkt dan voor de hervorming van 2006, met meer schommelingen in het rendement. In de strategie voor de komende tien jaar hebben we daarom heel nadrukkelijk gekozen om naast suiker ook actief te zijn in andere activiteiten. Die kunnen de bietenprijs enigszins stabiliseren, vooral in matige suikerjaren. We hebben in de afgelopen jaren al grote stappen gezet, maar de plannen voor de komende jaren bieden nog voldoende uitdaging om aan verbetering te blijven werken.

Ledenvergaderingen

Op de kring- en afdelingsvergaderingen in de tweede helft van februari is een nadere toelichting gegeven op de resultaten. Als u daar geweest bent, heeft u ook kennis genomen van een aantal andere actuele discussiepunten. De belangrijkste is wel hoe we omgaan met een mogelijk einde van de huidige suikermarktordening. We discussiëren daar op dit moment over met de ledenraad. Uitgangspunt is en blijft dat leden van de coöperatie niet benadeeld worden ten opzichte van eventuele nieuwe toetreders. Zij hebben geïnvesteerd in het in stand houden van de productiecapaciteit en behouden daarom hun verworven rechten. Bij uitbreiding krijgen ze als eerste de mogelijkheid daar gebruik van te maken. Nieuwe leden zullen altijd welkom blijven, zeker als het gaat om overname van ouder-kind. De voorwaarden waaronder andere nieuwe leden kunnen toetreden, zullen nog worden besproken. Nu gaat het over de manier waarop in de toekomst het leveringsrecht/de leveringsplicht wordt vastgesteld. Voor de uitzaai van 2014 willen we daar aan richting hebben gegeven. Daarna zal het nog zeker drie jaar duren voor we ermee kunnen werken.

U ziet, we blijven nadenken over de toekomst en over hoe het beter of anders kan. Dat is een continu proces. Dat is het op je eigen bedrijf, maar ook bij Cosun. Het is een voorwaarde voor continuïteit op de lange termijn.

Uitstekend resultaat 2012

De ledenraad van Cosun kwam op 13 februari bijeen in Nijkerk om de voorlopige jaarcijfers te bespreken. Verder stond er voorstellen op de agenda voor de aanpassing van het reglement suikersysteem en de verlaging van de monsterfrequentie van de bietenleveringen, evenals een discussienota over de bietenteelt in een markt zonder suikerquota.

Leden van de raad van beheer en de conerndirectie luisteren naar de presentatie

Het reglement suikersysteem is in mei 2012 in de ledenraad besproken. Destijds is uitgebreid stilgestaan bij een voorstel om de norm van maximaal 5.000 kilogram basisreferentie per hectare te schrappen. Uit de discussie was toen al duidelijk dat de ledenraad zich in dit voorstel kon vinden. Bij de formele stemming op 13 februari werden de aanpassingen dan ook unaniem goedgekeurd.

Verlaging monsterfrequentie

Sinds 2006 wordt uit elke vracht bieten één monster gestoken. De leden worden betaald op basis van de gemiddelde kwaliteit van alle vrachten samen. Sindsdien zijn de partijen groter geworden. De monsterfrequentie is hier niet op aangepast. Er worden meer monsters van een partij gestoken dan in het verleden. Voor een voldoende betrouwbare bepaling van de kwaliteit van een partij zijn negen monsters voldoende. In de ledenraad is een voorstel besproken om de monsterfrequentie bij grote partijen te verlagen. Dit bespaart kosten en voor-

komt vertragingen bij de ontvangst van de bieten. Door de gestegen capaciteit van de fabrieken is de monstername in piektijden de bottleneck bij de ontvangst.

In het voorstel verandert er voor partijen tot 450 ton niets. Van grotere partijen worden ongeveer twee van de drie vrachten bemonsterd en van partijen groter dan 750 ton één op de twee vrachten. De besparing in de kosten wordt via een hogere partijpremie doorgegeven aan de betrokken leden. Daarnaast blijft de mogelijkheid bestaan om op eigen kosten extra monsters te laten steken.

Ook in 2013 goed resultaat verwacht

De ledenraad stond niet afwijzend tegenover het voorstel. Ze wil wel een betere onderbouwing zien van de betrouwbaarheid van de kwaliteitsanalyse bij een verla-

ging van de monsterfrequentie. Ook werd naar voren gebracht dat misbruik van het systeem voorkomen moet worden. Bij het laden moet onbekend zijn of van een vracht wel of geen monster wordt gestoken. Het voorstel wordt verder onderbouwd en uitgewerkt en zal in mei weer aan de orde komen in de ledenraad.

Bietenteelt in de toekomst

De strategie van Cosun is gericht op groei in alle bedrijfsonderdelen. Ook in suiker. Onder de marktordening zijn de mogelijkheden om te groeien beperkt. We kunnen groeien door de verwerking van rietsuiker, door extra afzet van surplussuiker en wellicht in het buitenland (acquisities). Als de suikermarktordening eindigt, zijn er meer groeikansen. Door de verhoging van de capaciteit van de fabrieken creëren we mogelijkheid om die kansen te benutten. De markt die opgebouwd wordt met rietsuiker, kan in de toekomst ingevuld worden met suiker geproduceerd uit de bieten van de eigen leden. Het idee is om alle leden de kans

te geven om evenredig mee te groeien met de markt. Cosun zoekt de uitbreiding van de teelt bij de bestaande leden en niet bij nieuwe telers. Het is de bedoeling om het systeem van aandelen (gekoppeld aan leden) en van basisreferentie (gekoppeld aan bedrijven) te integreren. De basisreferentie is straks bepalend voor de hoeveelheid bieten die geleverd kan worden.

Surplusbieten

Op basis van de huidige politieke verhoudingen verwacht Cosun dat de suikermarkt-ordening niet wordt afgeschaft in 2015, maar nog enkele jaren wordt verlengd. Dat betekent dat de groei in de bietenteelt de komende jaren alleen kan plaats vinden op basis van uitbreiding van de afzet van surplus-suiker. Suiker Unie denkt de afzet daarvan geleidelijk te kunnen verhogen. Om te zorgen dat er voldoende surplus-suiker geleverd wordt, wordt in 2013 de eerste 5% surplusbieten betaald tegen de prijs van quotumbieten. De raad van beheer heeft aan de ledenraad voorgesteld om in plaats daarvan vanaf 2014 een percentage surplus op te nemen in de toewijzing. Dit percentage zou geleidelijk kunnen stijgen, als de markt daar ruimte voor biedt. De leden die jaarlijks hun toewijzing vol leveren, stijgen dan met hun basisreferentie. Die basisreferentie wordt het uitgangspunt bij de overstap naar een nieuw systeem.

Door de ledenraad werd nadrukkelijk naar voren gebracht dat groei niet zaligmakend is. Het moet gaan om rendabele groei. Ook werd naar voren gebracht dat niet elk lid ruimte heeft om de teelt uit te breiden. Besluiten zijn er over dit punt nog niet genomen.

Ledenraadsleden Evenhuis (l) en Westerhuis (m) in gesprek met directielid De Raaff

Financieel directeur Tine van de Werken

Het voorstel om een percentage surplus op te nemen in de toewijzing, zal weer aan de orde komen in de volgende bijeenkomst van de ledenraad. De verdere uitwerking van het nieuwe systeem zal meer tijd vragen.

Uitstekend resultaat

Financieel directeur Tine van de Werken presenteerde de resultaten van boekjaar 2012. De omzet en het resultaat zijn fors gestegen. Alle Cosun-bedrijven hebben bijgedragen aan het resultaat. De meeste bedrijven behaalden een beter resultaat dan het voorgaande jaar.

Hoogste hectareopbrengst

Op basis van de goede bedrijfsresultaten kan Cosun een ledentoeslag betalen van € 32,75 per ton, 11 euro meer dan in 2011. De basisprijs bij standaard kwaliteit is € 59,- per ton. Bij een gemiddelde kwaliteit komt de prijs uit op € 68,80 per ton. Na verrekening van premies en surplusbieten levert een hectare bieten in 2012 gemiddeld 4.871 euro op. Dit is een record.

Hogere suikerprijzen in Europa, goede prijzen op de wereldmarkt voor suiker en goede prijzen voor bijproducten resulteerden in een sterke verbetering van het resultaat van Suiker Unie. De campagne is uitstekend verlopen. De campagne in Duitsland verliep eveneens goed, maar eindigde moeizaam. 60.000 ton door vorst aangetaste bieten kon uiteindelijk niet verwerkt worden. Aviko heeft een prima jaar achter de rug. De afzet van frites buiten Europa nam fors toe. In Europa steeg de afzet van specialiteiten. In granulaat en vlokken werd een beter resultaat behaald.

Sensus boekte een iets lager resultaat dan in 2011, maar beter dan verwacht, door een stijging van de afzet in met name Noord-Amerika. Om aan de stijgende vraag te voldoen is een groter areaal cichorei nodig. Het voor 2013 geplande areaal is inmiddels gecontracteerd.

SVZ liet een verdere verbetering van het resultaat zien, maar aanvullende stappen zijn nodig. De productie in Etten-Leur wordt in 2013 beëindigd en overgeplaatst naar Polen en naar de nieuw verworven fabriek in Rijkvorsel. Duynie realiseerde een lager resultaat, ondanks een stijgende omzet. De prijzen voor grondstoffen stegen sneller dan de verkoopprijzen. Dit gaf margedruk.

Mevrouw Van de Werken temperde wel de verwachtingen voor de komende jaren. Gezien de ontwikkeling van de suikerprijs op de wereldmarkt zal waarschijnlijk ook de prijs in Europa gaan zakken. Voor 2013 verwacht ze opnieuw een goed resultaat, maar lager dan in 2012. Ook voor de jaren daarna moeten de leden met een lager resultaat rekening houden.

2012 goed bietenjaar

De gemiddelde hectareopbrengst was afgelopen jaar 78,9 ton bij een suikergehalte van 17,1% en een WIN van 91,4. Dat resulteert in een gemiddelde bietenprijs van € 68,80 per ton en een zeer aantrekkelijke bruto hectareopbrengst.

De oogst verliep wisselend. Vooral in het westelijk en noordwestelijk deel van Nederland was het erg nat en verliep de oogst moeizaam. De beide fabrieken lieten recordverwerkingscijfers zien. In 120 dagen is bijna 5,5 miljoen ton bieten verwerkt (969.000 ton suiker). Regelmatig waren er dagen bij waarin de twee fabrieken samen meer dan 50.000 ton bieten per dag verwerkten.

Top drie

De suikeropbrengst is 13,5 ton per ha, net iets onder de 13,6 van 2011. Met deze opbrengst zit 2012 in de top drie van jaren met een hoge suikeropbrengst. Zowel de wortelopbrengst van net geen 79 ton was hoog, als ook het suikergehalte van 17,13%. Vooral dat laatste mag als tevredenstellend worden betiteld, want de omstandigheden waren niet zeer gunstig voor een hoog gehalte. De herfst was somber, nat en relatief warm. Kortom, geen 'gehalteweer'.

Ook financieel een hoge opbrengst

Campagne vlot verlopen

Omdat in 2012 de koptarra is afgeschaft, kunnen de tarracijfers van het afgelopen jaar niet zo maar vergeleken worden met de cijfers van voorgaande jaren. Daarin zit immers ook koptarra. Het tarracijfer van 2012 is 10,9%. Dat is hoger dan gehoopt, maar door de natte oogstomstandigheden, vooral op de klei, was een lager getal niet haalbaar. Loonwerkers en telers hebben hun uiterste best gedaan om een goede kwaliteit te oogsten. Dat betrof niet alleen de tarra, maar ook het bietverlies. In 2012 is ook door de agrarische dienst extra aandacht gegeven aan rooikwaliteit. Onder het motto 'Hele biet, geen groen' is uitgebreid voorlichting gegeven over goed oogstwerk. De opbrengstgegevens per teeltgebied staan in de tabel. Meer details staan op www.suikerunie.nl/agrarisch. Ook in 2012

scoort de lichte grond wederom goed, wat vooral te maken heeft met het uitblijven van droogte- en hittestress.

De vorst plaagde alleen begin december het oogstverloop, maar per saldo waren er geen problemen. Op de laatste dag van de campagne (15 januari) trad opnieuw een vorstperiode in, maar dat kon de campagne niet meer hinderen. We mogen dus van enig geluk spreken.

Bewaring

Bij een campagne die tot half januari loopt, hoort ook een lange bewaring. Bewaring geeft suikerverlies, hetgeen zichtbaar is in de gehaltesdaling op het eind van de campagne. Ondanks de relatief hoge temperaturen in december en januari was de daling in lijn met die in voorgaande jaren. Ook dit jaar is het weer opvallend dat tegen het eind van de campagne tussen de leveringen de verschillen in suikergehaltes toenemen. We kregen partijen met lagere gehalten, maar ook partijen die nog steeds een hoog suikergehalte hadden. De verschillen zijn

vrijwel altijd terug te voeren op bewaarcondities en de temperatuur in de hoop.

Hoge financiële opbrengst

Niet alleen de suikeropbrengst is hoog, ook de bietenprijs is dat. De gemiddelde bruto financiële opbrengst is bijna 4900,- euro per hectare. Het bedrag is gebaseerd op een gemiddelde opbrengst van 78,9 ton per ha, 17,13% suiker, 91,4 WIN en 10,9% tarra. Ook is daarin de gemiddelde vroeg- en laatleverpremie en de partijgrootteregeling meegenomen. Tevens is rekening gehouden met het gemiddelde surplusbietenpercentage van 19%.

Suiker Unie betaalt alle surplusbieten tegen de afgesproken prijs van 27 euro per ton. Er worden geen bieten verplicht doorgeschoven. Voor Suiker Unie is nog wel relevant hoeveel surplussuiker dit seizoen nog verkocht mag worden op de voedingsmarkt. De omvang van deze zogenaamde conversie zal pas in de loop van dit voorjaar volledig duidelijk worden. De conversie geeft, naast de export en de afzet in de non-food

Campagne 2012, gemiddelde opbrengsten per regio

	Netto wortel-opbrengst	Suiker-gehalte	Suiker-opbrengst	Tarra	WIN	K	Na	@-N
gebied	ton/ha	%	ton/ha	%				
Zeeuws-Vlaanderen	77	17,2	13,3	12,1	91,8	35	3	9
Zeeuwse Eilanden	79	17,2	13,7	12,0	91,7	35	3	8
West-Brabant	77	17,0	13,1	12,7	91,5	36	3	9
Noord- en Zuid-Holland	82	17,1	14,0	13,3	91,7	35	3	9
Oost- en Zuid-Flevoland	93	17,1	15,9	12,8	91,4	38	3	9
Noordoostpolder	87	17,3	15,1	11,5	92,0	35	3	8
Noordelijke klei	77	17,1	13,2	12,7	91,5	37	3	8
Noordelijk zand	75	17,3	12,9	8,4	91,5	34	4	11
Noordelijke dal	74	17,3	12,9	8,4	91,3	35	5	12
Gelderland e.o.	76	17,1	13,0	8,9	90,6	40	4	13
Oost-Brabant en Noord-Limburg	76	16,9	12,9	8,5	90,3	42	4	14
Midden- en Zuid-Limburg	78	16,9	13,2	7,8	90,6	41	4	13
Nederland	79	17,13	13,5	10,9	91,4	37	3	10

Hoge verwerkingscapaciteit van beide fabrieken

sector, een aanvullende afzetmogelijkheid, maar zal nauwelijks tot een hogere marge leiden, omdat de Europese Commissie voor deze suiker een heffing heeft opgelegd van maar liefst 225 euro per ton.

Vooruitblik 2013

Het bietenzaad voor dit jaar is al grotendeels afgeleverd bij de telers. Op basis van de gezamenlijke opgaven komt het areaal uit op ongeveer 74.000 hectare.

Omdat er uit 2012 geen surplusbieten doorgeschoven hoeven worden, kunnen de telers met een schone lei beginnen. Het toewijzingspercentage van de quotumbieten voor 2013 is 100%. Daarboven wordt de eerste 5% surplusbieten tegen dezelfde prijs afgerekend als de quotumbieten. De volgende 10% wordt betaald tegen de vastgestelde prijs van 28 euro per ton. Het eventueel meerdere, dus boven 115% van de toewijzing, wordt ofwel doorgeschoven naar 2014 ofwel afgerekend tegen 28 euro per ton. Of en in welke mate dit gaat gebeuren, is afhankelijk van de afzetmogelijkheden voor surplussuiker in het komende verkoopseizoen. Dat betreft vooral export naar de wereldmarkt. Momenteel liggen de prijzen op de wereldmarkt rond de 500 dollar per ton (witte suiker). Het is moeilijk te voorspellen hoe deze markt en de prijs zich zullen ontwikkelen, maar duidelijk is dat er op langere termijn een stijgende vraag naar suiker blijft door de trendmatige stijging van de wereldwijde consumptie van suiker.

Gert Sikken

"Marktordening een must"

"Behoud van het systeem van suikermarktordening is ontzettend belangrijk. Je kunt de markt niet volledig liberaliseren. Dat houdt niemand vol", stelt Luc van Driessen. Van Driessen is voorzitter van de kring Zeeland. Een kring met 1.756 leden en 10.400 hectare suikerbieten.

Rond half maart moet het weer gebeuren. Zodra de weersomstandigheden het toelaten, trekt Luc van Driessen met zijn zesrijige zaaimachine weer het land op om bieten te zaaien. Dertien hectare Rhino en Sandra gaat het dit jaar worden. Het zaad heeft hij grotendeels al besteld in augustus. "Als je tevreden bent met de beschikbare rassen ben je met de vroegbestelling goedkoop uit", zegt Luc. "Nadeel is dat dan de nieuwe rassen nog niet bekend zijn, maar die bestel ik dan na in december." Van Driessen teelt op zware klei (45 tot 50% afslibbaar). "Het is stugge grond. Moeilijk bewerkbaar, maar daar leer je mee omgaan. Het voordeel van deze grond is wel dat je het fijne bieten- en uienzaad vroeg kunt zaaien", vertelt hij.

Hagel

Van Driessen ploegt zijn grond in september. Daarna bewerkt hij hem voor de suikerbieten en zaaiuien in oktober of november nog eens voor. "Dan hoef ik in het voorjaar niet veel grond meer te verzetten. Klarleggen doe ik dan in één werkgang." Om de bodem minimaal te belasten gebruikt hij lagedrukbanden (0,5 atmosfeer). Hij zaait met dubbele luchtbanden. "Een ander zal misschien zeggen: Ga je daarin investeren voor een zesrijertje? Maar ik vind de bodem ontlasten belangrijk", aldus Luc.

'Afschaffing marktordening alleen geleidelijk'

"Het voordeel van vroeg zaaien is dat je ook vroeg een buitje hebt", gaat hij verder. "Met 5 à 6 millimeter regen sluit de grond goed aan en gaat het zaad snel kiemen."

Vorig jaar half april ging het ondanks alle voorzorgsmaatregelen over een strook van 500 meter mis door een hagelbui. "Het plantenaantal viel terug tot 35.000." Desondanks was de opbrengst toch nog een verrassende 75 ton met 17,2% suiker. De laatste bieten werden geleverd vlak voor Kerst. Luc: "Met

Van Driessen is optimistisch over de bietenteelt

deze grond wil ik alle bieten gerooid hebben in oktober. Maar met ze twee maanden op de hoop laten liggen, heb ik moeite, want lang bewaren geeft kwaliteitsverlies." Luc bewaart zijn bieten op het erf op beton. Bij bewaring langer dan drie weken gaat er stevast Toptex overheen. "Dat is beter dan niet afdekken", vindt hij.

Vijfjaarlijks gemiddelde

Van Driessen heeft in Sas van Gent een akkerbouwbedrijf van 79 hectare. Hij teelt 38 hectare wintertarwe, 15 hectare consumptie-aardappelen, suikerbieten en 24 hectare zaaiuien, waarvan 11,5 op huurland. "Uien mag je niet te nauw in het bouwplan zetten. Met bijhuren kun je dat goed invullen", vertelt hij.

Rendement

Van Driessen (55) heeft twee afgestudeerde zoons die in België werk hebben en een bijna afgestudeerde dochter. Zijn vrouw is lerares op een Belgische basisschool. Een bedrijfsopvolger heeft zich (nog) niet gemeld. "Maar ik

blijf het bedrijf ontwikkelen", zegt hij. "Mijn doelstelling is rondkomen met 1 op 5-teelt. Daarbinnen wil ik het hoogste rendement zien te maken. Naar 1 op 4 wil ik niet, want dan gaat het schuren in het bouwplan." Van Driessen heeft in 2006 en 2007 referentie bijgekocht, omdat hij te weinig suikerbieten in zijn bouwplan had. Luc: "Ik heb daarvoor destijds een pittige prijs betaald. Pas achteraf bleek het een goede prijs te zijn. Je moet je bij zo'n koop altijd de vraag stellen: Is het op te brengen? De risico's van een aankoop zijn niet altijd tot achter de komma uit te rekenen. Soms zijn er andere argumenten waarom je iets toch koopt. Bijvoorbeeld als suikerbieten binnen je bouwplan passen en je door een aankoop je bedrijf verder kunt optimaliseren. Dat kan een doorslaggevend koopargument zijn. Maar je moet goed weten, waar je mee bezig bent."

Bedrijfsblindheid voorkomen

Van Driessen doet ondermeer mee aan Veldleeuwerik. "Veldleeuwerik is een bewust-

"Lobby suikermarktordening cruciaal"

wordingsproces. Voor de buitenwereld en voor het bedrijf", zegt hij. "Je bent als akkerbouwer toch een eenling op je bedrijf. Het is daarom goed om samen met collega-telers te bezien hoe het nog beter kan. Het voorkomt bedrijfsblindheid." Van Driessen doet om diezelfde reden ook al vele jaren mee met Unitip. Luc: "Je steekt er altijd wat van op. Dankzij de automatisering kom je heel veel heel vlug te weten. Je wordt snel op dingen geattendeerd en kunt er actie op ondernemen. Wat ik nu heb gezien, is dat ik in mijn onkruidbestrijding hoger zit, dan anderen. Voor mezelf weet ik waardoor dat komt, maar het krijgt zo toch extra de aandacht."

Naar de zin maken

Van Driessen is kringvoorzitter van Zeeland sinds vorig jaar. "Het diende zich aan", zegt hij daarover. Daarvoor was hij bestuurlijk actief bij de NCB, de ZLTO en de Rabobank. "Het eerste jaar als kringbestuurder is niet gemakkelijk, omdat je de prestaties van alle bedrijven goed op waarde moet leren schatten. Je groeit erin. Als ledenraadlid moet je scherp zijn. Ik zit daar namens de leden", aldus Luc. "Ook in ons kringbestuur worden bijvoorbeeld de prestaties van Aviko altijd met extra belangstelling gevolgd. Aviko wordt juist beter van prijzen die niet te hoog zijn. Een teler wil altijd een hogere prijs voor zijn product. Daar zit tegenstrijdigheid in en dat geeft dus altijd enige aanleiding tot discussie."

Hij vervolgt: "Besturen is niet altijd even gemakkelijk. Je kunt het niet altijd iedereen naar

de zin maken. In 2010 was in onze kring door de natheid veel schade in de bieten. Met de calamiteitenregeling was niet iedereen blij. We hebben toen bij uitzondering een vertegenwoordiging van telers uitgenodigd om alles nog eens uit de doeken te doen. Daarmee los je het probleem niet op, maar het geeft eventueel een mogelijkheid om wat bij te sturen. Dat is de menselijke kant van het verhaal. Die is er ook. Naast het bedrijfsbelang."

Suikermarktordening

Over het toekomstperspectief van de teelt is Van Driessen overigens optimistisch. Van Driessen heeft tijdens zijn vele reizen onder

andere suikerriettelers in Cuba, Australië en de Dominicaanse Republiek gesproken. "In Australië is de suikerrietoogst geautomatiseerd. In de Dominicaanse Republiek deden Haïtianen handmatig de oogst. Die landen hebben de kracht van de massa. Ze hebben een groot kostenvoordeel. Ze hebben machtig grote oppervlaktes. En als het tijd van oogsten is, komt er heel veel suiker vandaan. Maar natuurinvloeden spelen ook daar een grote rol. Zelfs in Australië kijken ze met jaloezie naar Europa. Ze zien ons als de grote concurrent. Dat frappeerde mij. Dat is het verrijkende van reizen. Bij die Australische telers in huis was weinig luxe te bekennen. Ook daar moet men hard werken voor een boterham."

Toch vindt hij behoud van de suikermarktordening een must. En als dat niet kan: een geleidelijke overgang. "De lobby voor het behoud van de suikermarktordening is ontzettend belangrijk. Je kunt de markt niet volledig liberaliseren. Dat houdt niemand vol. Je kunt er daarom niet genoeg tijd in steken om de politiek duidelijk te maken waar wij mee bezig zijn. Tegelijkertijd moeten we ons er ook bewust van zijn dat we een onderdeelje zijn van een groter Europees geheel."

Ton Schönwetter

"Goed weten waar je mee bezig bent"

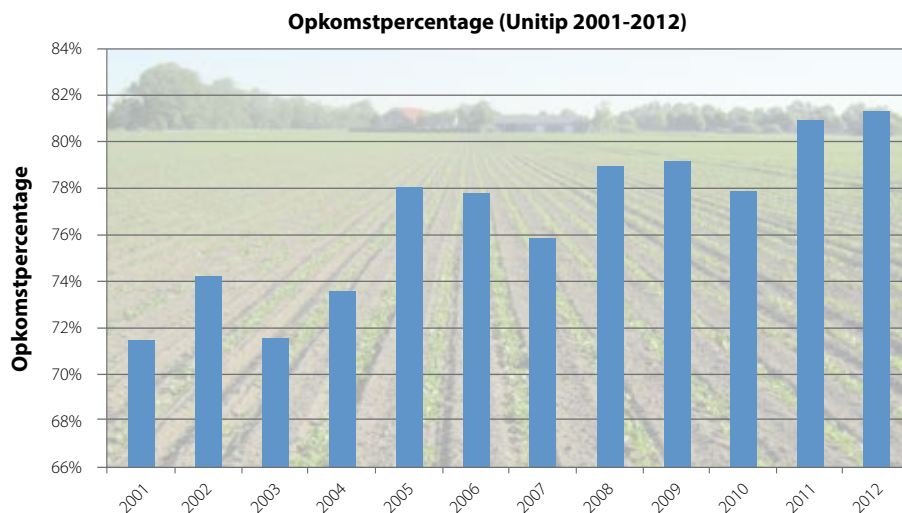
Inzet resistenties neemt toe

De voorbereidingen voor het nieuwe teeltseizoen zijn inmiddels in gang gezet. Dit jaar wordt op ongeveer 74.000 hectare bieten geteeld. Bijna de helft van het areaal wordt ingezaaid met rassen met een dubbele resistentie.

Het meest gezaaide bietenras van dit jaar is met een aandeel van 18% Isabella KWS, gevolgd door Alexina KWS en Rhino met respectievelijk 13% en 11%. Landelijk is het aandeel rhizoctoniaresistente rassen (24%) ietsjes toegenomen. Ook het aandeel aaltjesresistent (22%) is licht gestegen. Het aandeel speciaal pillenzaad is 79%. In de late bestelling hebben de telers per resistentiesegment overduidelijk gekozen voor de nieuwste rassen met de hoogste financiële opbrengst.

Verbeterde opkomst

Uit cijfers van de afgelopen twaalf jaar blijkt dat het opkomstpercentage flink is toegenomen: van ruim 70% in 2001 naar ruim 80% in 2012 (zie de grafiek). Het verbeterde opkomstpercentage is deels te danken aan de verbeteringen aan het bietenzaad. De veredelaars passen bij de zaadproductie en de bewerking van het zaad allerlei technieken toe om die opkomst te verbeteren. Maar daarnaast zorgt ook de grotere aandacht van de teler voor een goed zaaibed en de zaaitechniek voor betere prestaties. In Cosun Magazine van december 2012 is voor een optimale afstelling van de zaaimachine een poster meegestuurd met nuttige tips en adviezen voor de beste zaaiprestatie.

Goede zaaibedbereiding nodig

Voor een regelmatige opkomst en groei is een vlak zaaibed zeer belangrijk. De aanzet voor een mooi vlak bed ligt bij de oogstomstandigheden van het voorgaande gewas. Als onder goede omstandigheden is geoogst, zal het veel eenvoudiger zijn een goede hoofdgrondbewerking uit te voeren. Op veel percelen met rooivruchten is dat echter in het afgelopen jaar niet het geval geweest. Wordt op kleigrond voornamelijk geploegd in het najaar, op lichtere grond is de variatie

in grondbewerking groter (zie figuur). Door een grondbewerking met een vlakke ligging is het mogelijk in het voorjaar met minder bewerkingen een vlak zaaibed te realiseren. Vooral op dalgrond vindt steeds meer een bewerking met spitten en niet-kerende grondbewerking plaats. Op lichte grond is een stevig zaaibed belangrijk om verdroging en verstuiving tegen te gaan.

Slecht zaaierwerk zorgt voor een onregelmatig gewas

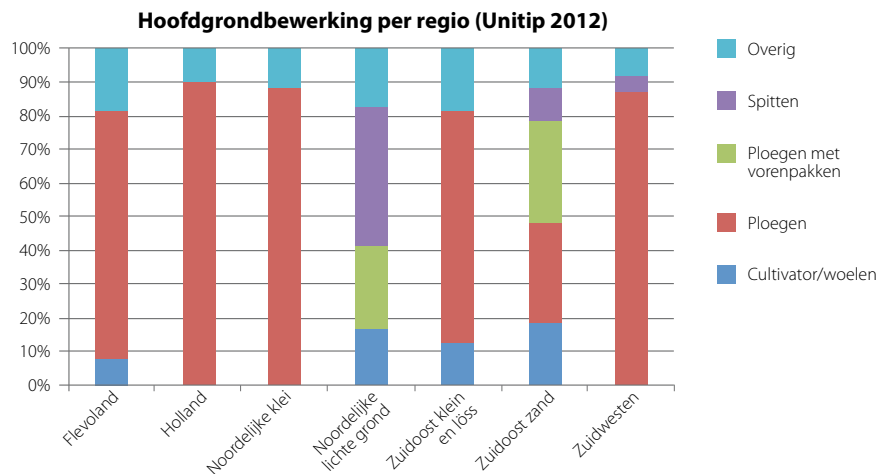
Zaadbestelling 2013

Ras	%
Isabella KWS	18
Alexina KWS	13
Rhino	11
Corvinia	10
Sandra KWS	8
Hannibal	4
Excellentia KWS	4
Beretta KWS	3
Sabrina KWS	3
Coyote	3
Amalia KWS	3
Arrival	3
Piranha	3
Fernanda KWS	2
Heron	2
Theresa KWS	2
Emilia KWS	1
overig	7

Beter rooiwerk

Afgelopen jaren bleek telkens weer dat een goede grondbewerking en een goede zaai-bedbereiding ook essentieel zijn voor het rooiwerk. Een regelmatige gewasstand zorgt voor beter kop- en reinigingswerk. De foto laat zien wat het gevolg is van een slecht werkende zaaimachine en een ongelijk neergelegd zaai-bed. Dergelijke bieten kunnen onmogelijk machinaal goed gekopt worden. Aandacht voor zaaitechniek en grondbewerking is de basis voor goed rooiwerk.

Pieter Brooijmans

Nieuwe Betacal-telersregeling

Alle bietentelers hebben een aanbod ontvangen voor levering van gratis Betacal dit jaar. Voor Betacal flow worden verspreidingskosten in rekening gebracht. Voor levering van Betacal flow vóór de campagne wordt een toeslag van 2 euro per ton berekend.

De regeling loopt van 1 februari tot en met de laatste campagnedag en maakt deel uit van de leveringsvoorwaarden bij de leveringsovereenkomst 2013. Deze is in augustus 2012 verstuurd.

De regeling is in de teeltvergaderingen uitvoerig toegelicht. Op het bestelformulier staat hoeveel Betacal gratis kan worden afgenomen. De berekende hoeveelheid is gebaseerd op de bietenlevering van 2012, zoals opgenomen in de voorwaarden van de regeling. De hoeveelheid wordt geleverd in vrachten van 34 ton waarbij het aantal vrachten naar boven wordt afgerond. Een eventuele uitbreiding van de teelt in 2013 heeft hierop dus geen invloed.

Afname voor meer jaren

Het is mogelijk in één keer Betacal voor twee of drie jaar af te nemen. Ook kan ervoor gekozen worden dit in 2014 te doen in plaats van in 2013.

Telers die geen Betacal willen, hoeven niets te doen. In dat geval wordt in de eindafrekening van 2013 per ton geleverde bieten € 0,50 in rekening gebracht als bijdrage in de afzetkosten. Bestellingen kunnen tot uiterlijk 30 maart worden doorgegeven via www.suikerunie.nl/agrarisch of door het ingevulde bestelformulier te sturen naar Suiker Unie. Aan bestellingen na 30 maart 2013 kunnen geen rechten worden ontleend.

Betacal filter

Suiker Unie verwacht de grootste afname van Betacal flow tijdens de campagne. Suiker Unie gaat ervan uit dat in de campagne alle leveringen Betacal flow voor meerdere jaren in één keer gehonoreerd kunnen worden. Afnemen voorafgaand aan of tijdens de campagne in de vorm van Betacal filter is slechts beperkt mogelijk. De bestellingen worden gehonoreerd zo lang de voorraad strekt. Afhandeling gebeurt in volgorde van binnenkomst. Voor eventuele vragen over deze regeling kunt u contact opnemen met de agrarische dienst in uw regio. Informatie staat ook op www.betacal.nl.

Compost en kalk: een stimulans voor de gezondheid van bieten

Bij planten met een goede groeikracht is de impact van ziekten en plagen minder groot als ze worden aangetast. Een van de principes van een geïntegreerde teelt is te zorgen voor omstandigheden die een goede groei van de suikerbiet mogelijk maken. Ook bij afwezigheid van ziekten en plagen zijn de voorwaarden voor optimale groei nodig voor een topopbrengst.

Een bietenplant die goed groeit, kan enorm veel presteren. Suikerbieten hebben in het Nederlandse klimaat de potentie om 140 ton wortel per hectare te produceren. Dit staat gelijk aan 24 ton suiker per hectare. Hiervoor moeten de voorwaarden kloppen: zonlicht, voldoende vocht, voldoende opneembare nutriënten en geen rem op de groeisnelheid. Dat laatste kan komen door veel factoren. Hiervan zijn zaaidatum, bodemstructuur, extreem weer en ziekten en plagen de belangrijkste. Naast de noodzakelijk directe bestrijding van ziekten en plagen kunt u er indirect ook wat aan doen om de impact van deze schadelijke organismen te verkleinen. Voorbeelden hiervan zijn het gebruik van compost en kalk.

Ziekten en plagen lastig maken

Met compost geeft u extra organische stof aan de bodem. Dit stimuleert het bodemleven. Daarbij moet u denken aan vooral goe-

Geïntegreerde teelt

Volgens de richtlijn 'Duurzame gewasbescherming' van de Europese Unie (richtlijn 2009/128/EG) moeten telers vanaf januari 2014 alle ziekten, plagen en onkruiden in zowel de landbouw als niet-landbouw op een geïntegreerde manier aanpakken. De EU heeft een geïntegreerde gewasbescherming samengevat in acht principes. Voor iedere ziekte, plaag of onkruid dienen deze principes te worden overwogen om te voldoen aan een geïntegreerde gewasbescherming. Eén van deze principes is het voorkomen van (schade door) ziekten en plagen. Het toevoegen van compost en het bekalken zijn manieren om (schade door) ziekten en plagen te voorkomen. Dat laatste wil toch iedere teler. Lees meer in de 'Teelthandleiding' (hoofdstuk 5.2) op www.irs.nl.

de schimmels, maar ook aan bacteriën, die het compost verder verteren in de bodem. Door deze te 'voeden' met compost zijn ze beter in staat om te overleven en neemt hun aantal toe. Dit zorgt er weer voor dat parasieten van aaltjes en schimmels, die ook plantparasitaire aaltjes en schimmels eten, toenemen. Dit heeft tot gevolg dat ook de aaltjes en schimmels die de plant aantasten in hun groei, worden geremd met uiteindelijk een gunstig effect op de groei van de bietenplant. Voorbeelden van plantparasitaire aaltjes die worden gegeten zijn, vrijlevende, wortelknobbel- en bietencyste-aaltjes. Zo heeft het toevoegen van compost (het liefst structureel) positieve gevolgen voor het hele bodemecosysteem. Deze complexe interacties in de bodem hebben dus een praktisch effect. Het is bewezen dat bijvoorbeeld na het toevoegen van compost de schade door trichodoriden veel kleiner is, terwijl ze wel in de bodem aanwezig zijn. Ook voor andere aaltjessoorten zijn dergelijke effecten gevonden.

Figuur 1. Schade door vrijlevende wortelaaltjes (trichodoriden) is erger op schrale plekken in het perceel. Compost toevoegen kan problemen verminderen

Impact van ziekten en plagen verkleinen

Een slecht groeiende plant heeft meer schade bij dezelfde aantallen van een bepaalde ziekte of plaag dan een goed groeiende plant. Een suikerbietenplant groeit het best bij een pH van 6,5-7,0. Is de pH lager

Rubriek onder
verantwoordelijkheid van

Postbus 32, 4600 AA Bergen op Zoom
Telefoon: 0164 274400
Fax: 0164 250962
E-mail: irs@irs.nl
Internet: www.irs.nl
Eindredactie: Jurgens Maassen

dan 5,0 dan groeit de bietenplant nog wel, maar zijn de omstandigheden voor haar zeker niet optimaal. Bij een lage pH remmen ziekten en plagen de groei van de suikerbietenplant sterker. Voorbeelden hiervan zijn aphanomyces en rhizoctonia. Deze schimmels kunnen in het voorjaar voor plantwegval zorgen. Onderzoek toonde aan dat de aantasting van aphanomyces en rhizoctonia veel minder is bij een voldoende hoge pH. Bekalken helpt om de pH te verhogen en heeft dus indirect een effect op de impact van deze schimmels. Dit geldt overigens niet alleen voor schimmels. Ook is de schade door aaltjes (bijvoorbeeld trichodoridae) kleiner wanneer de pH op orde is.

Invloed van lage pH op beschikbaarheid nutriënten

Afgelopen jaren was bij twintig procent van de diagnostiekmonsters waar veel schade optrad in het voorjaar de pH veel te laag (<4,8). Regelmatig komen er monsters binnen van bieten die moeten groeien op een (deel van het) perceel waar de pH rond de 3,5 zit. Op percelen met een lage pH groeien de bieten sowieso al minder goed (figuur 2). Bovendien zijn veel nutriënten op deze percelen niet gemakkelijk opneembaar of spoelen snel uit. Zo is fosfaat bijvoorbeeld moeilijker opneembaar vanwege de slechtere beworteling bij een lage pH en kunnen symptomen duidelijk zichtbaar worden (figuur 3). Sommige nutriënten, zoals aluminium, ijzer, mangaan, zink en koper zijn bij een lage pH juist weer gemakkelijker beschikbaar voor de plant. Dit kan leiden tot een overmaat, dat zelfs toxisch kan zijn.

Figuur 3. Bij een lage pH is fosfaat moeilijker opneembaar, waardoor symptomen van fosfaatgebrek kunnen ontstaan. Dat zijn de typisch rode bladeren en bladranden

Figuur 2. Twee bietenpercelen die op dezelfde dag gezaaid zijn. Links een perceel met een goede pH, rechts een perceel met een pH van 4,0

Dosering compost en kalk

Voor het beperken van schade door ziekten en plagen is het in ieder geval belangrijk om het organischestofgehalte op peil te houden, met bijvoorbeeld compost. Dit kan met de organische stofbalans (www.kennisakker.nl), waarmee u kunt uitrekenen hoeveel organische stof u aanvoert en hoeveel er afbreekt. Voor het bepalen van de juiste hoeveelheid kalk kunt u gebruikmaken van de applicatie 'Kalkbemesting' op www.irs.nl.

Bram Hanse
Elma Raaijmakers
Peter Wiltig

Extra bijlage: Gewasbeschermings- adviezen 2013

Als bijlage bij dit Cosun Magazine vindt u een mooi naslagwerk voor de komende bietenteelt, de 'Gewasbeschermingsupdate'. Alle adviezen, prijzen en middelen zijn aangepast aan de meest recente situatie. Ook kunt u in deze bijlage een interview lezen met Frans Tijink over de stijgende suikeropbrengsten, een verklaring hiervoor en de kansen voor de toekomst. Bovendien laten we een teler/loonspuitser aan het woord over verantwoord omgaan met restvloeistoffen. Lees de Gewasbeschermingsupdate voor nog meer interviews en adviezen. Bewaar hem zodat u het hele jaar terug kunt grijpen naar de adviezen.

Maak de juiste keuze bij de bestrijding van aaltjes

Ieder teeltseizoen staat een teler weer voor een aantal keuzes, zoals zaadsoort, bemesting en het aanpakken van ziekten en plagen. Bij de ziekten en plagen dient een teler onder andere na te gaan of er aaltjes op het perceel zitten en hoeveel. Dan is meteen bekend of het nodig is om de schade in bieten met granulaat in de zaaivoor te beperken.

Figuur 1. Niet op iedere zaaimachine zit een granulaatstrooier. Overleg tussen teler en loonwerker is dus vooraf nodig als u granulaat wilt gebruiken

Hoeveel granulaat nodig?

Granulaten doden de aaltjes niet, maar verlammen ze tijdelijk. Hierdoor kunnen de aaltjes de bietenplanten in het jonge stadium niet aanvallen. Dit jonge plantstadium is juist het meest gevoelig. Als de bieten hier doorheen zijn gegroeid, zal de schade beperkt blijven. In de bietenteelt is het granulaat Vydate toegelaten. Voor vrijlevende wortelaaltjes en stengelaaltjes is 10 kg per hectare toegelaten en voor wortelknobbelaaltjes 15 kg per hectare. Uit ervaringen bij telers is gebleken dat bij lagere doseringen het resultaat kan tegenvallen. Omdat aaltjes vaak pleksgewijs voorkomen, kunt u overwegen om alleen die plekken te behandelen, mits u ze kent.

Elma Raaijmakers

Figuur 2. In 10% van alle monsters bij IRS-diagnostiek in 2012 zijn symptomen door trichodorida vastgesteld. Op het kaartje zijn de herkomsten van deze monsters te zien

Aaltjes kunnen veel schade veroorzaken in bieten. De hoeveelheid schade die ze veroorzaken, is afhankelijk van het aantal dat in de bodem aanwezig is, maar ook van de teeltomstandigheden. In het artikel 'Compost en kalk: een stimulans voor de gezondheid van bieten' kunt u lezen wat het effect is van het organischestofgehalte en de pH op ziekten en plagen, waaronder aaltjes. Hier gaan we in op de vraag wanneer het rendabel is om te kiezen voor granulaat in de zaaivoor (figuur 1).

Gesplitste wortels

Vrijlevende wortelaaltjes (trichodorida) prikken de wortels aan, waardoor de wortels splitsen. Dit leidt tot een lagere suikeropbrengst en een hoger tarrapercentage. Deze schade is te beperken door te zorgen voor een voldoende hoge pH en voldoende organische stof in de bodem. Zijn de aantallen trichodorida hoger dan 150 larven per 100 ml grond, voeg dan een granulaat toe tijdens het zaaien om schade te beperken.

Knobbels op de wortels

Doordat wortelknobbelaaltjes de wortels binnendringen, ontstaan knobbels op de wortels

en vertakkingen. Schade is te voorkomen door voorafgaand aan de bieten geen waardplant te telen. Wortelknobbelaaltjes ziekten namelijk heel snel uit en op deze manier komen de aantallen al snel onder de schadedrempel. De schadedrempel voor het maïswortelknobbelaaltje (*Meloidogyne chitwoodi*) is 500 larven per 100 ml grond. Voor het bedrieglijk wortelknobbelaaltje (*M. fallax*) is dat 2.500. Vanaf deze dichtheden is het rendabel om granulaat toe te dienen als zaaivoortoevoeging.

Koprot

Stengelaaltjes dringen de bieten binnen en veroorzaken koprot. Op percelen met stengelaaltjes kan granulaat het aantal rotte bieten reduceren, waardoor de kans groter is dat de teler de partij bieten aan de fabriek kan leveren. Pas een granulaat toe bij aanwezigheid van dit aaltje.

Cysten op de wortels

Uit onderzoek bleek dat granulaat niet helpt tegen het gele en witte bietencysteaaltje. Ook uit proeven in 2012 is wederom gebleken dat een teler beter kan kiezen voor een partieel aaltjesresistent bietenras om schade te beperken.

De basis voor een goede start

Het streven is om komend najaar weer een hoge opbrengst aan de hoop te rijden. Daarom is het belangrijk om de bieten een goede start te geven. Dat begint bij de bemesting, zaaibedbereiding en het zaaien. Elke grondsoort kent hierin zijn eigen aanpak.

Een juiste hoeveelheid voedingsstoffen is een voorwaarde voor hoge opbrengsten! Echter, het is ook voor elke grondsoort belangrijk dat de grond voldoende droog is om te berijden en het zaaibed gereed te leggen. Het is voor de opbrengst, kosten en regelmaat van het gewas gunstig om de zaaibedbereiding in zo weinig mogelijk werkgangen uit te voeren.

Figuur 1. Benut de mogelijkheden die de machines bieden, om een egaal (zonder insporing onder de laag losse grond) zaaibed klaar te leggen. De laag losse grond is 2-3 cm dik en ligt op een iets aangedrukte vochtige ondergrond. Een vlak zaaibed zorgt ervoor dat de koppen van elke bietenrij even hoog staan. Dit is belangrijk om goed rooiwerk te leveren

Zand- en dalgronden

Op zand- en dalgronden injecteert een teler meestal drijfmest kort voor de hoofdgrondbewerking. Indien nodig, kunt u dan ook een aanvullende bemesting uitvoeren. Doordat u de meststoffen in de bouwvoor brengt, is de kans op zoutschade aan de bieten te verwaarlozen. Kort hierop kunt u de hoofdgrondbewerking uitvoeren. Voor de opbrengst van de suikerbieten maakt het niet uit of dit gebeurt met een vastetandcultivator, spitmachine of ploeg. Gebruik wel een rol of vorenpakker(s). Bij deze methoden is een aparte zaaibedbereiding vaak niet nodig. Mocht de grond erg fijn vallen, dan zijn maatregelen tegen stuifschade aan te bevelen, bijvoorbeeld het zaaien van een antistuijdek gerst (zie kader). Bij ploegen is het van belang dat u vlak ploegt, om zo een egaal aangedrukt zaaibed te krijgen.

Zavel- en kleigronden

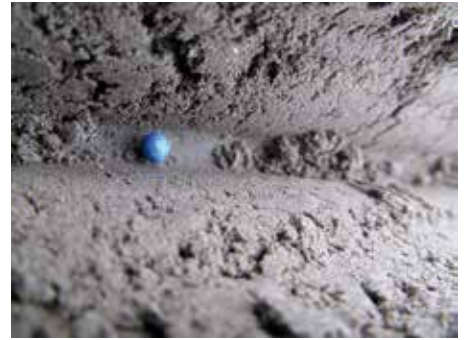
Op alle zavel- en kleigronden en op leemhoudend zand zal een teler een zaaibedbereiding moeten uitvoeren. Belangrijk is om dit te doen met brede banden of dubbel-lucht met een zo laag mogelijke bandenspanning. Tussen de voorwielen is vaak een banden-, ringen- of stappenrol nodig om een egaal aangedrukt zaaibed te krijgen. Dit geldt minder voor grond die in het najaar is geploegd en gedurende de winter is bezakt. Soms is op deze gronden over de vorst al geëgaliseerd. Als de grond hierdoor vlak is komen te liggen, kunt u volstaan met één werkgang met een sneleg of zelfs direct beginnen met zaaien.

Om mogelijke zoutschade aan de bieten te voorkomen, is het verstandig om stikstof en kalium ruim voor de zaaibedbereiding (minimaal twee weken) te strooien. Als dit niet mogelijk is, kunt u ook na het zaaien bemesten (bijvoorbeeld in het twee- tot vierbladstadium).

Het land moet zo klaar liggen dat u in iets aangedrukte, vochtige grond kunt zaaien. Dit betekent ongeveer 2 tot 3 cm goed verkruimelde grond bovenop een licht aangedrukte ondergrond. Het is van groot belang dat het zaaibed vlak, overal even diep en even vast is aangedrukt.

Zaai in vochtige grond

Wanneer er een goed zaaibed ligt, kunt u zo snel mogelijk zaaien. Dat geldt voor alle

Figuur 2. Zaai in vochtige grond en alle zaadjes van elke rij even diep. Dit bevordert een egale opkomst

gronden. Voor de hoogste financiële opbrengst is op tijd zaaien essentieel. Al vanaf 1 maart is zaaien mogelijk, mits de grond bekwaam is. Een vroege start betekent een langer groeiseizoen en een betere weerstand tegen een aantal ziekten en plagen. Zaai de bieten 2-4 cm diep in vochtige (aangedrukte) grond. Controleer dit regelmatig en stel zo nodig de diepte bij. Zaai de bieten niet dieper dan nodig om een vlotte opkomst te bevorderen. Controleer ook de zaaifstand regelmatig. Ga bij een verwachte veldopkomst van 80% uit van ongeveer 20 cm. Het plantaantal zal dan uitkomen in de buurt van 80.000 per hectare, voldoende voor een optimale financiële opbrengst.

Bram Hanse
Peter Wilting
Noud van Swaaij

Voorkom stuifschade aan uw bieten!

Neem op stuifgevoelige grond maatregelen om stuifschade te voorkomen:

1. maak een grof kluiterig zaaibed;
2. zaai gerst of dien papiercellulose (Stesam) toe direct na het zaaien.

Gerst zaaien:

Vanaf twee weken voor de geplande zaaidatum van uw suikerbieten kunt u gerst zaaien tot uiterlijk vlak voor het zaaien. Zaai minimaal 60 tot 80 kg gerst per hectare. Gebruik zaaizaad van

een goede kwaliteit. Spuit de gerst op tijd (ongeveer 15 cm hoog) dood. Dit kunt u doen door een grassenmiddel in de LDS-combinatie op te nemen.

Papiercellulose toedienen:

Geef 10-15 ton per hectare, direct na het zaaien.

Meer informatie over stuifbestrijding kunt u vinden in de 'Teelthandleiding, hoofdstuk 5.5' op www.irs.nl.

Vraag en Antwoord

Wat moet ik weten over bietenzaad?

Algemeen geldt dat koel en droog bewaren bijdraagt aan het behoud van de kwaliteit. Adviezen voor het langdurig bewaren van het overgebleven bietenzaad staan op de verpakking. Bewaren kan, maar met retourlevering wordt voorkomen dat er tijdens de bewaring toch iets mis gaat. Voor teruggeleverd zaad, zowel standaard als speciaal, wordt 20 euro per eenheid verrekend. Vroegbesteld bietenzaad kan niet teruggeleverd worden.

Telers die niet tijdig hebben besteld of die later extra hebben bijbesteld, betalen 5 euro extra per eenheid. Dit zaad wordt geleverd uit de depots van Suiker Unie. De keuze voor een ras of zaadsoort is beperkt tot wat beschikbaar is. KWS-bietenzaad wordt rechtstreeks door KWS bezorgd. Voor de andere zaadleveranciers doet de agrarische dienst van Suiker Unie dat. Controleer bij aflevering de documenten en de inhoud van het pakket. Elk jaar zijn er wel enkele klachten over het bietenzaad tijdens of na de opkomst. Bij melding hiervan aan de agrarische dienst is het verstandig ook het partijnummer te melden. Bewaar daarom de labels van het bietenzaad.

Kom kennismaken met Unitip

De agrarische dienst organiseert binnenkort Unitip-bijeenkomsten in de regio. In deze bijeenkomsten worden actualiteiten en de resultaten van het afgelopen seizoen besproken. Alle Unitip-deelnemers ontvangen een uitnodiging. Wilt u als niet-Unitip-deelnemer een bijeenkomst bijwonen, neem dan voor de data contact op met uw contactpersoon bij de agrarische dienst. De data staan ook op www.suikerunie.nl/agrarisch (onderdeel agenda). Hier staat ook het Unitip-verslag 2012.

Kort Nieuws

Duurzame akkerbouw via Veldleeuwerik

Stichting Veldleeuwerik hanteert een systeem voor verduurzaming van akkerbouwbedrijven. De belangstelling hiervoor groeit. De verwachting is dat in 2013 het aantal deelnemende telers stijgt naar ruim 400. Aanmelden kan op www.veldleeuwerik.nl. Daarnaast zal ook het aantal deelnemende ketenpartners verder toenemen. Suiker Unie is één van de ketenpartners. Daarnaast doen ook afnemers van aardappelen, granen, uien mee, evenals toeleveranciers, adviesorganisatie en andere instanties die binding hebben met de akkerbouw. Een volledig overzicht staat op www.veldleeuwerik.nl. Het interessante van Veldleeuwerik is dat telers, afnemers en andere ketenpartijen samenwerken in de verduurzaming van de voedselproductie. Dat wordt ook gewaardeerd door de overheid die via het Platform Verduurzaming Voedsel (zie www.verduurzamingvoedsel.nl) zich inspant voor de versnelling van verduurzaming in alle onderdelen van de voedselketen. Door de Veldleeuwerik-suiker met een meerprijs te verkopen creëert Suiker Unie toegevoegde waarde.

